

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Α΄ Γυμνασίου

Τίτλος:

«Ποίημα; Τι είναι αυτό;»

ΜΑΡΙΝΑ ΑΡΕΤΑΚΗ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2013

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Ποίημα; Τι είναι αυτό;

Δημιουργός

Μαρίνα Αρετάκη

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική λογοτεχνία

(Προτεινόμενη) Τάξη

Α΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

Ιούνιος 2014.

Διδακτική/θεματική ενότητα

—

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

5 ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: Wiki

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Το σενάριο είναι εισαγωγικό για την Α΄ Γυμνασίου. Έτσι δεν απαιτούνται προϋπάρχουσες γνώσεις από την πλευρά των μαθητών.

Ο καθηγητής θα πρέπει να γνωρίζει πώς να δημιουργεί Wiki. Καλό είναι να ενημερώσει τους μαθητές για τη λειτουργία του πριν την έναρξη του σεναρίου, επειδή οι ώρες είναι περιορισμένες και οι δραστηριότητες του σεναρίου αρκετές.

Επίσης, το σχολείο πρέπει να διαθέτει τάξη με διαδραστικό πίνακα και εργαστήριο Πληροφορικής που να είναι διαθέσιμο (για μία ώρα).

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το εισαγωγικό αυτό σενάριο επιχειρεί σε έναν μικρό αριθμό ωρών να γνωρίσει στους μαθητές τον κόσμο του ποιητικού λόγου, να τους βοηθήσει να αποβάλλουν το δέος που αισθάνονται πολλές φορές μπροστά του και να αποκτήσουν με παιχνιδώδη τρόπο δεξιότητες για την προσέγγιση των ποιημάτων που θα διδαχθούν στο εξής. Ένας μεγάλος αριθμός ποιητικών κειμένων χρησιμοποιείται σε δραστηριότητες ατομικές και ομαδικές με στόχο να βοηθήσει τους μαθητές της Α΄ τάξης να αποκτήσουν κάποιες βασικές γνώσεις σε ουσιαστικά ζητήματα, όπως η διάκριση πεζού και ποιητικού λόγου, η σχέση ποίησης-εικόνας-ήχου, η κατανόηση ορισμένων κανόνων που διέπουν την παραδοσιακή ποίηση, τα βασικά σχήματα λόγου και η απαγγελία.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η αφετηρία για τη δημιουργία αυτού του σεναρίου υπήρξε η ανάγκη να έρθουν οι μαθητές της Α΄ τάξης σε επαφή με τον ποιητικό λόγο πριν αρχίσουν να αναλύουν συγκεκριμένα ποιήματα και γενικότερα να προβληματιστούν σχετικά με την ποίηση έτσι ώστε στη συνέχεια να μπορέσουν να εντάξουν στο πλαίσιο που θα δημιουργηθεί κατά τη διάρκεια αυτών των λίγων εισαγωγικών ωρών τις γνώσεις που θα ακολουθήσουν μέσα στη σχολική χρονιά.

Δεν θα ασχοληθούμε με θεωρητικούς ορισμούς της ποίησης αλλά περισσότερο θα δώσουμε κάποια εργαλεία στους μαθητές τα οποία αφορούν στον στίχο, τον ήχο, την εικόνα κ.ά., εργαλεία που θα τους βοηθήσουν, αν όχι να οικειοποιηθούν τον ποιητικό λόγο, τουλάχιστον να μην τον αντιμετωπίζουν με φόβο. Επίσης, κεντρικό σημείο του σεναρίου αποτελεί η δημόσια ανάγνωση, η απαγγελία των ποιημάτων.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

—

Γνώσεις για τη λογοτεχνία

Με το σενάριο αυτό επιδιώκεται ο μαθητής:

- να αποκτήσει μια πρώτη συστηματική επαφή με τον ποιητικό λόγο
- να προβληματιστεί πάνω στη σχέση ποίησης και προφορικότητας, ποίησης και γραπτής απεικόνισής της
- να αποκτήσει βασικές εισαγωγικές γνώσεις για την μορφή και την οργάνωση του ποιητικού λόγου (στίχος, στροφή, ομοιοκαταληξία, καλλιγράφημα, μέτρο, μεταφορά, παραδοσιακή-μοντέρνα ποίηση)
- να κατανοήσει τη διαφορά στη μορφή ανάμεσα στα μοντέρνα και τα παραδοσιακά ποιήματα
- να καταλάβει ότι η απαγγελία ενός ποιήματος σχετίζεται με την κατανόηση και την ερμηνεία του.

Γραμματισμοί

Επιδιώκεται οι μαθητές και οι μαθήτριες μετά το τέλος της διδασκαλίας να μπορούν:

- να διακρίνουν την ποίηση από την πεζογραφία
- να κατανοούν και να κάνουν χρήση όρων της ποίησης (στίχος, στροφή, ομοιοκαταληξία, παραδοσιακή ποίηση, μοντέρνα ποίηση, καλλιγράφημα, μεταφορά)

- να προσδιορίζουν κάποιους από τους κανόνες με τους οποίους είναι γραμμένα τα παραδοσιακά ποιήματα (στροφή, ομοιοκαταληξία, αριθμός συλλαβών)
- να απαγγέλλουν ένα ποίημα
- να βρίσκουν εικόνες, μεταφορές, προσωποποιήσεις σε ένα ποίημα
- να δημιουργήσουν δικούς τους στίχους.

Διδακτικές πρακτικές

Επικεντρωμένο σε ένα λογοτεχνικό είδος και όχι σε συγκεκριμένα κείμενα, το σενάριο προσπαθεί να οδηγήσει τους μαθητές σε μια επαφή με τον ποιητικό λόγο, τόσο με ατομικές εργασίες όσο και με ασκήσεις-δραστηριότητες στο πλαίσιο της ομάδας. Η τάξη σε αρκετά σημεία του σεναρίου εργάζεται και ως ολομέλεια. Το σενάριο αποσκοπεί στην απόκτηση, με ευχάριστο και παιγνιώδη τρόπο, συγκεκριμένων δεξιοτήτων που απαιτούνται στην προσέγγιση των ποιημάτων. Έτσι, μέσα από την ανάγνωση, την ακρόαση και τις δραστηριότητες που συνοδεύουν πολλά και διαφορετικά ποιήματα ο μικρός μαθητής ελπίζουμε ότι θα μάθει να πλησιάζει την ποίηση χωρίς δέος.

Στο σενάριο η ποίηση θεωρείται ως ένα φαινόμενο σύνθετο που δεν σχετίζεται μόνο με την ανάγνωση αλλά και την ακρόαση, την απαγγελία, την εικόνα και βέβαια τα συναισθήματα. Από την πρώτη μέχρι την τελευταία ώρα εξετάζουμε σπειροειδώς τη σχέση ποιήματος, ήχου και εικόνας, τη συμπλοκή μορφής και περιεχομένου, δηλαδή τον τρόπο με τον οποίο *ακούμε, βλέπουμε, λέμε, αισθανόμαστε* ένα ποίημα.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Ερχόμαστε συχνά αντιμέτωποι με την αμηχανία των μαθητών της Α΄ Γυμνασίου απέναντι στον ποιητικό λόγο και στην επαναλαμβανόμενη εκ μέρους τους έκφραση της δυσκολίας να τον κατανοήσουν. Έτσι θεωρήσαμε ότι θα ήταν πολλαπλά χρήσιμο ένα εισαγωγικό σενάριο για το ποίημα και την ποίηση που θα επιχειρήσει να «λύσει» αυτήν την αρχική αμηχανία, έτσι ώστε στη συνέχεια και κατά τη διάρκεια του

σχολικού έτους να διευκολυνθεί η προσέγγιση των ποιητικών κειμένων μέσα στην τάξη.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Η μελέτη της ποίησης είναι αναπόσπαστο τμήμα του μαθήματος της λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Κατά τη διάρκεια της μίας διδακτικής ώρας που θα πραγματοποιηθεί στο εργαστήριο Πληροφορικής, οι μαθητές μέσα από την απλή χρήση του Word θα προβληματιστούν για τη μορφή του ποιητικού λόγου.

Το Wiki της τάξης θα λειτουργεί κατά τη διάρκεια των εισαγωγικών ωρών ως χώρος συγκέντρωσης των συμπερασμάτων-γνώσεων που θα προκύπτουν μέσα στην τάξη, καθώς και ως χώρος προετοιμασίας των δραστηριοτήτων, κυρίως της απαγγελίας. Έτσι, με τη συλλογή ηχογραφήσεων των απαγγελιών που θα προκύψουν την τελευταία διδακτική ώρα και την ανάρτησή τους στη σχετική πλατφόρμα, το Wiki της τάξης θα παραπέμπει ευθέως στην ιστοσελίδα του [Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού](#), που χρησιμοποιείται στο σενάριο κυρίως για τις αναγνώσεις ποιημάτων που διαθέτει.

Κείμενα

Λογοτεχνικά κείμενα σχολικών εγχειριδίων

ΚΝΙ Α' Γυμνασίου:

Δημοτικό τραγούδι, [«Κόρη που λάμπει»](#)

Γιώργος Δροσίνης, [«Θαλασσινά τραγούδια»](#)

Οδυσσέας Ελύτης, [«Κάτω στις μαργαρίτας το αλωνάκι»](#)

Γιάννης Ρίτσος, [«Πρωινό άστρο»](#)

Κοσμάς Πολίτης, [\[Τα τσερκένια\]](#)

Ελένη Σαραντίτη, [\[Όπως τα βλέπει κανείς...\]](#)

Γλώσσα Γ' Δημοτικού

Κωστής Παλαμάς, [«Το καλοκαίρι»](#)

Νεότερη Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία (Β' Γενικού Λυκείου-Επιλογής)

Γκυγιώμ Απολιναίρ, [«Το λαβωμένο περιστέρι»](#)

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Β' Λυκείου

Μαρία Πολυδούρη, [«Κοντά σου»](#)

Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων

Σχηματικά ποιήματα: [Καλλιγράφημα](#) του Γ. Σεφέρη

Λογοτεχνικά κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

100 Μύθοι του Αισώπου. Έμμετρη απόδοση: Ι.Ν.Κυριαζής, 102. Αθήνα: χ.ε.ο, 2013.

Άρης Αλεξάνδρου, [«Ποητική-2»](#). Ποιήματα (1941-1970), 60. Αθήνα: Ύψιλον, 1991.

Κώστας Βάρναλης, [«Οι Μοιραίοι»](#). Ποιητικά, 179-180. Αθήνα: Κέδρος, 1982
[=Κέδρος, 1956]..

Γεώργιος Βιζυηνός, [«Καλοκαίρι»](#). Άπαντα. Αθήνα: Βίβλος, 1955.

Κική Δημουλά, [«Δεν βαριέσαι»](#). Το λίγο του κόσμου, 21-22. Αθήνα: Στιγμή, 1990³.

Ανδρέας Εμπειρικός, [«Αι Λέξεις»](#). Οκτάνα, 9. Αθήνα: Ίκαρος, 1980.

Οδυσσέας Ελύτης, [«Λακωνικόν»](#). Έξι και μία τύψεις για τον ουρανό, 138. Αθήνα: Ίκαρος, 1961².

Οδυσσέας Ελύτης, [Τα Ρω του έρωτα](#) (επιλογή), 83, 85, 86, 88. Αθήνα: Ύψιλον, 1986³.

Οδυσσέας Ελύτης, «Μαρίνα». Τα ρω του έρωτα, Αθήνα: Ύψιλον, 1986³.

Οδυσσέας Ελύτης, «Και με φως και με θάνατον -11». Ο Μικρός Ναυτίλος, 64. Αθήνα: Ίκαρος, 1985.

Οδυσσέας Ελύτης, «Παραλλαγές πάνω σε μιαν αχτίδα-IV-H πορτοκαλένια». *Ήλιος ο πρώτος*, 40. Αθήνα: Ίκαρος, 1963.

Αλκη Ζέη, [«Το καπλάκι της βιτρίνας»](#), 10-11. Αθήνα: Κέδρος, 1987.

Γιώργος Ιωάννου, [«Η ομίχλη»](#) (απόσπασμα). Στο *Η μεταπολεμική πεζογραφία*, τ. Γ', 191-192. Αθήνα: Σοκόλης, 1989.

Κ.Π. Καβάφης, [«Για νάρθουν»](#). *Τα ποιήματα*, 128. Αθήνα: Ύψιλον, 1990.

Νίκος Καρούζος, [«Εικόνα»](#), από τη συλλογή *Λογική Μεγάλου Σχήματος. Τα Ποιήματα Β' (1979-1991)*, 527. Αθήνα: Ίκαρος 2007.

Κώστας Καρυωτάκης, [«Τελευταίο ταξίδι»](#). Στο *Ποιήματα και πεζά*, επιμ. Γ.Π. Σαββίδης, 65. Αθήνα: Εστία, 1998.

Βιτσέντζος Κορνάρος, *Ερωτόκριτος*. Κριτική έκδοση Στ. Αλεξίου, 13-14, 15-16. Αθήνα: Ερμής, 2000⁴.

Τάσος Λειβαδίτης, [«Ξημέρωμα»](#). *Ποίηση, Τόμος Τρίτος 1979-1987*. Αθήνα: Κέδρος, 1991.

Βλαντιμίρ Μαγιακόφσκι, [«Συνομιλία μ' έναν φοροεισπράχτορα περί ποιήσεως»](#) (απόσπασμα). Στο *Ξένη ποίηση του 20^{ου} αιώνα*, επιμ. Μ. Λαϊνά, μτφρ. Α. Αλεξάνδρου, 168. Αθήνα: Ελληνικά γράμματα, 2007.

Οκτάβιο Παζ, [«Αυγή»](#). Στο *Ξένη ποίηση του 20^{ου} αιώνα*, επιμ. Μ. Λαϊνά, μτφρ. Α. Αλεξάνδρου, 311. Αθήνα: Ελληνικά γράμματα, 2007.

Κωστής Παλαμάς, [«Ανατολή»](#) (απόσπασμα). Στο *Ανθολογία Κωστή Παλαμά*, επιλ. Κ.Γ. Κασίνης, 307-308. Αθήνα: Πατάκης, 2004.

Ζακ Πρεβέρ, «Όμορφη εποχή», «Πρόγευμα». Στο *Ποιήματα*, μτφρ. Χατζηδημητρίου, 21, 43-45. Αθήνα: Θεωρία, 1982.

Γιώργος Σεφέρης, [«Άρνηση»](#), [«Δεκάξι χάικου, Ε'»](#). *Ποιήματα*, 13, 91. Αθήνα: Ίκαρος, 1985¹⁵.

Διονύσιος Σολωμός, [«Η Ξανθούλα»](#). Στο *Ποιήματα και πεζά*, επιμ.-εισαγ. Στ. Αλεξίου, 92. Αθήνα: Στιγμή 2007.

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

1^η ώρα: τάξη με διαδραστικό πίνακα¹

Το τμήμα είναι χωρισμένο σε ομάδες ή χωρίζεται αμέσως με την έναρξη του μαθήματος. Καλό είναι επειδή οι ώρες είναι περιορισμένες και ο χρόνος λίγος να υπάρχει εκ των προτέρων μια ενημέρωση για το Wiki που θα λειτουργήσει για το σενάριο –το οποίο βέβαια μπορεί να μείνει ανοιχτό σε όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους.

Η πρώτη ώρα θα περιστραφεί γύρω από τη σχέση της ποίησης με τον ήχο αλλά και την εικόνα, δηλαδή θα προσπαθήσουμε να κάνουμε τους μαθητές να καταλάβουν ότι καταλαβαίνουμε κάποιες ιδιαιτερότητες του ποιητικού λόγου ακούγοντάς τον ή παρατηρώντας τη μορφή ενός ποιήματος.

Η πρώτη ενότητα δραστηριοτήτων σχετίζεται με τη διάκριση *πεζό/ποίημα* η οποία θα επιτευχθεί τόσο μέσω της ακρόασης ποιημάτων όσο και μέσω της εικόνας τους (το γραπτό κείμενο). Πρώτα πρώτα διαβάζουμε την ίδια ιστορία (έναν μύθο του Αισώπου) σε πεζή και ποιητική μορφή. Για παράδειγμα διαβάζουμε στους μαθητές [«Το κοράκι και η αλεπού»](#) που θα είναι γνωστό σε όλους και μια [έμμετρη μορφή](#) του και ρωτάμε ποιο από τα δύο είναι ποιητικό κείμενο. Οι μαθητές θα καταλάβουν αμέσως την έμμετρη μορφή και σε αυτό το σημείο μπορούμε να αρχίσουμε να σημειώνουμε στον πίνακα χρήσιμα στοιχεία που θα προκύψουν από την πρώτη συζήτηση για το τι είναι ποίηση, τι περιέχει ο ποιητικός λόγος.

Στη συνέχεια διαβάζουμε στους μαθητές (ή ακούμε ηχογραφημένα) διάφορα κείμενα τα οποία θα τα αναφέρουμε με έναν αριθμό (δεν αποκαλύπτουμε τίτλο ή συγγραφέα σε αυτή τη φάση) και ζητάμε από τις ομάδες να τα κατατάξουν σε δύο κατηγορίες: Ποίηση / μη ποίηση (μπορούν να έχουν ένα χαρτί μπροστά τους

¹ Μπορούμε να τον χρησιμοποιήσουμε για να ακούσουμε κάποια ποιήματα.

χωρισμένο στα δύο). Τα κείμενα που θα διαβαστούν είναι και ποιητικά και πεζά, διαφορετικής προέλευσης και δυσκολίας. Η συγκεκριμένη επιλογή προέρχεται από ποιήματα και πεζά της συλλογής του [Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού](#), την οποία θα χρησιμοποιήσουμε και αργότερα στο σενάριο. Σκοπός αυτής της ενότητας δραστηριοτήτων είναι να προσεγγίσουν οι μαθητές την ποίηση καταρχάς ακούγοντάς την και να συνειδητοποιήσουν τη σχέση της με τον ήχο, τον ρυθμό, τη μουσικότητα. Έτσι, μπορεί στη συνέχεια να βγει ένα πρώτο συμπέρασμα: αφού είναι δυνατόν να αντιληφθούμε την ποίηση ακούγοντάς την, να καταλάβουμε τη διαφορά ποιήματος και πεζού ακούγοντάς τα δύο κείμενα, αυτό σημαίνει ότι η σειρά και ο συνδυασμός των λέξεων στον ποιητικό λόγο δημιουργεί ένα ιδιαίτερο ηχητικό αποτέλεσμα.

Παρουσιάζουμε τη δραστηριότητα ως παιχνίδι: η ομάδα που θα έχει βρει τα περισσότερα θα είναι η πιο «ποιητική».

Διαβάζουμε (ή ακούμε, αφού τα περισσότερα διαθέτουν ηχογραφήσεις στην ιστοσελίδα του Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού, χωρίς να αναφέρουμε τον συγγραφέα/ποιητή): Κ. Καρυωτάκης: [«Τελευταίο ταξίδι»](#), Γ. Σεφέρης: [«Δεκάξι χάικου, Ε΄»](#), Κ. Καβάφης: [«Για να 'ρθουν»](#), Άλκη Ζέη: [«Το καπλάκι της βιτρίνας](#) (απόσπασμα: «Είχε σκοτεινιάσει για καλά. Η θάλασσα δεν ξεχώριζε. Αφού ο μύθος δεν τρώγεται»), Οδ. Ελύτης: [«Λακωνικόν»](#), Γ. Ιωάννου: [«Η ομίχλη»](#) (απόσπασμα: «Δεν ξέρω πια τι γίνεται με την ομίχλη ... ομίχλη χωρίς λιμάνι είναι πράγμα αταίριαστο»), Άρης Αλεξάνδρου: [«Ποιητική -2»](#), Γ. Σεφέρης: [«Άρνηση»](#), Ελ. Σαραντίτη: [\[«Όπως τα βλέπει κανείς...»\]](#) (την πρώτη παράγραφο), Κ. Βάρναλης: [«Οι Μοιραίοι»](#), Κ. Πολίτης: [\[«Τα τσερκένια»\]](#), (απόσπασμα: «Είδες ποτέ σου πολιτεία να σηκώνεται ψηλά ... και κάναμε παρέα με αγγέλοι.») και Κ. Παλαμά, [«Ανατολή»](#) (τις δύο πρώτες στροφές).

Η επιλογή δεν περιέχει πεζά ποιήματα. Ωστόσο, αν το επίπεδο της τάξης το επιτρέπει, θα μπορούσαμε να εισάγουμε και ένα τέτοιο κείμενο και να εξηγήσουμε στα παιδιά γιατί δυσκολεύτηκαν να το κατατάξουν.

Τα ποιήματα δεν είναι εύκολα. Όμως ο στόχος δεν είναι η κατανόηση αλλά η διάκριση του ποιητικού είδους. Όταν τελειώσουμε τις αναγνώσεις, και πριν ακούσουμε πώς κατέταξαν οι ομάδες τα ποιήματα, ζητάμε από κάθε ομάδα να μας πει αν έκαναν αυθόρμητα την κατάταξη ή αν είχαν κάποια κριτήρια τα οποία τους βοήθησαν να διακρίνουν το είδος του κειμένου. Αν οι μαθητές αναφέρουν ως στοιχείο τη δυσκολία κατανόησης του κειμένου, τότε μπορούμε να επιμείνουμε στο γιατί και το πώς της δυσκολίας αυτής. Τι κάνει την ποίηση πιο δύσκολη από τα πεζά κείμενα και πώς συμβαίνει αυτό;

Επίσης, μπορούμε να ρωτήσουμε τους μαθητές, αν, κατά τη γνώμη τους, η ποίηση είναι καλύτερα να απαγγέλλεται ή να διαβάζεται σιωπηλά. Είναι καλό να θέσουμε εξ αρχής στους μαθητές το ζήτημα της *προφορικότητας* της ποίησης και της *θεατρικότητάς* της. Η αναφορά στο κείμενο της *Οδύσσειας* και στις γνώσεις τους σχετικά με τους αοιδούς και τους ραψωδούς θα τους βοηθήσει να συνδέσουν τα δύο μαθήματα και να δώσουν μια διάσταση ιστορική στο φαινόμενο της ποίησης.

Η δεύτερη δραστηριότητα του σεναρίου έχει σχέση με την γραπτή απεικόνιση των ποιημάτων. Ζητάμε από τους μαθητές να εντοπίσουν στο Ανθολογίο τους τα ποιητικά κείμενα. Αφήνουμε λίγο χρόνο στις ομάδες για να τα συγκεντρώσουν. Μπορούν να τα γράφουν σε μια κόλλα χαρτί ή να τα υπογραμμίζουν στα περιεχόμενα του βιβλίου τους. Όποια ομάδα τελειώσει πιο γρήγορα και έχει εντοπίσει τα ποιήματα κερδίζει πόντους.

Η ομάδα που θα τελειώσει πιο γρήγορα ανακοινώνει τον συνολικό αριθμό των ποιημάτων που έχει εντοπίσει και τους τίτλους. Συζητάμε πάλι για τα κριτήρια με τα οποία εντόπισαν τα ποιήματα εύκολα και γρήγορα μέσα στο βιβλίο. Αναμένουμε από τους μαθητές να μας μιλήσουν για τους *στίχους* και τις *στροφές* ως διαφοροποιητικά στοιχεία της ποίησης από τα πεζά. Αν δεν αναφέρουν αυτές τις λέξεις οι μαθητές, τότε θα πρέπει να τις εισάγουμε εμείς και να βεβαιωθούμε ότι μέχρι το τέλος της ώρας όλοι γνωρίζουν τι είναι *στίχος* και *στροφή* και μπορούν να χρησιμοποιούν αυτούς τους όρους.

Για να βεβαιωθούμε, ζητάμε από τις ομάδες ή ατομικά να μετρήσουν τους στίχους κάποιου ποιήματος από το Ανθολογίό τους ή να βρουν από πόσες στροφές αποτελείται ένα συγκεκριμένο ποίημα. Μετά από τέτοιες μικρές προφορικές ασκήσεις, θα επικεντρωθούμε στη διαφορά της μορφής που έχει το ποίημα από το πεζό: οι στίχοι του ποιήματος προϋποθέτουν το κενό, συστατικό στοιχείο της μορφής του ποιήματος, στη γραπτή του απεικόνιση. Μπορούμε να διακρίνουμε ένα ποίημα ακούγοντάς το αλλά και βλέποντάς το γραμμένο. Η εξωτερική μορφή ενός (τυπωμένου) ποιήματος είναι διαφορετική από τη μορφή ενός πεζού *συνήθως* (αφήνουμε την υπονόμηση του κανόνα για αργότερα).

Γράφουμε στον πίνακα ή σε ένα κομμάτι χαρτόνι τις λέξεις: *είδος/ προφορικότητα - ήχο/στίχος/στροφή/κενό* και ό,τι άλλο προκύψει από τις συζητήσεις που θα έχουμε κάνει μέχρι αυτό το σημείο με τους μαθητές και το οποίο αποτελεί βασικό όρο για την κατανόηση του φαινομένου της ποίησης (π.χ. μπορεί οι μαθητές να μιλήσουν για τις *εικόνες*). Εξηγούμε στους μαθητές ότι συλλέγουμε όρους και λέξεις για να φτιάξουμε αργότερα έναν πίνακα στο κέντρο του οποίου θα βρίσκεται η λέξη *ποίηση/ποίημα*. Αναθέτουμε σε κάθε ομάδα έναν όρο για να βρει τον ορισμό και να τον γράψει στο Wiki όπου θα δημιουργηθεί ένα «λεξικό» όρων για την ποίηση.

Ως ατομική εργασία στο τέλος της 1^{ης} ώρας θα ζητήσουμε από τους μαθητές να βρουν ή να γράψουν έναν στίχο ή μια στροφή που τους αρέσει και να τον απαγγείλουν την άλλη φορά μπροστά σε όλη την τάξη (όχι να τον διαβάσουν). Η άσκηση αυτή θα λειτουργήσει και ως προετοιμασία για την τελευταία ώρα η οποία θα περιλαμβάνει απαγγελία ποιημάτων.

2^η ώρα: εργαστήριο

Το τμήμα βρίσκεται στο εργαστήριο αλλά πρώτα δημιουργούμε έναν κύκλο και ακούμε τους στίχους που οι μαθητές απαγγέλλουν και κάνουμε κάποιες πρώτες παρατηρήσεις. Αυτό που πρέπει να βγει ως συμπέρασμα από τη δραστηριότητα είναι ότι η απαγγελία σχετίζεται με την κατανόηση και την ερμηνεία του ποιήματος. Σκοπός της πρώτης δραστηριότητας που θα πραγματοποιηθεί από τις ομάδες είναι να

εμβαθύνουμε στην έννοια του *στίχου*, του *κενού*, της *εικόνας* του ποιήματος και της σχέσης του με την *απαγγελία* και το νόημά του. Μπροστά στον υπολογιστή κάθε ομάδα υπάρχει το ποίημα του Ζακ Πρεβέρ «Πρόγευμα», όχι με την «κανονική» μορφή αλλά ως πεζό συνεχόμενο κείμενο (θα έχουμε μετατρέψει τα κεφαλαία στην αρχή των στίχων σε πεζά διαφορετικά θα είναι πολύ εύκολο να καταλάβουν οι μαθητές πού τελειώνει κάθε στίχος): *Έβαλε τον καφέ στο φλιτζάνι έβαλε το γάλα στο φλιτζάνι με τον καφέ έβαλε τη ζάχαρη στον καφέ με το γάλα με το κουταλάκι γύρισε ήπια τον καφέ με το γάλα και ξανάφησε το φλιτζάνι χωρίς να μου μιλήσει άναψε ένα τσιγάρο έκανε δαχτυλίδια με τον καπνό κλπ.*

Εξηγούμε στους μαθητές ότι πρόκειται για ένα γνωστό ποίημα ενός γάλλου ποιητή, του Ζακ Πρεβέρ που έγραφε πολύ απλά, για αυτό η ποιητική του συλλογή είχε τίτλο *Paroles* δηλαδή *Κουβέντες, Λόγια*. Δηλώνουμε ότι δεν βλέπουν τη μορφή στην οποία δημοσιεύτηκε το ποίημα. Ζητάμε λοιπόν από τις ομάδες να δουλέψουν μετατρέποντας το κείμενο σε ποίημα. Αυτό θα το κάνουν σε ένα αρχείο Word.

Αφήνουμε ένα δεκάλεπτο σε κάθε ομάδα και στη συνέχεια η κάθε ομάδα παρουσιάζει πώς χώρισε τους στίχους (μπορούν να τυπώσουν το «ποίημά» τους). Επίσης, διαβάζουν το ποίημα με τέτοιο τρόπο ώστε να καταλάβουν και οι άλλες ομάδες τη μορφοποίηση σε στίχους.

Στο τέλος δείχνουμε το ποίημα όπως το έγραψε ο Πρεβέρ είτε προβάλλοντάς το (καλό είναι να δείξουμε και το πρωτότυπο στα γαλλικά) είτε δίνοντας μια φωτοτυπία του σε κάθε ομάδα:

ΠΡΟΓΕΥΜΑ

Έβαλε τον καφέ

Στο φλιτζάνι

Έβαλε το γάλα

Στο φλιτζάνι με τον καφέ

Έβαλε τη ζάχαρη

Στον καφέ με το γάλα

Με το κουταλάκι

Γύρισε

Ήπια τον καφέ με το γάλα

Και ξανάφησε το φλιτζάνι

Χωρίς να μου μιλήσει

Άναψε

Ένα τσιγάρο

Έκανε δαχτυλίδια

Με τον καπνό, κλπ.

Μπορούμε να ρωτήσουμε τι δίνει σε αυτό το κείμενο ποιητική υπόσταση δεδομένου ότι δεν είναι λυρικό, είναι αφηγηματικό (πρόκειται για μια ακολουθία ενεργειών) και έχει μια θεατρικότητα (ο ποιητής αναφέρει τις πράξεις χωρίς να περιγράφει). Τελικά, η *μορφή* και η *συντομία* των στίχων δείχνουν ότι το κείμενο είναι ένα ποίημα.

Με αφορμή αυτό το ποίημα αλλά και τα ποιήματα που διαβάσαμε την πρώτη ώρα (καλό θα είναι να τα έχουν μπροστά τους φωτοτυπημένα ή σε ένα αρχείο σε κάθε υπολογιστή της ομάδας) μπορούμε να κάνουμε μια συζήτηση για την ποίηση γενικότερα και τα χαρακτηριστικά της. Με μια κατευθυνόμενη συζήτηση θα μπορούσαμε να εντοπίσουμε ως χαρακτηριστικά: τη *μορφή*, την *επιλογή* και την *πυκνότητα* των λέξεων, την *ιδιαίτερη σύνταξη*, τον *ρυθμό*, τη *μουσικότητα*, τη *συγκίνηση*.

Έτσι, θα θυμηθούμε από την προηγούμενη ώρα τους όρους *στίχο* και *στροφή* για να μιλήσουμε για τη (συνήθη) *μορφή* των ποιημάτων. Θα ρωτήσουμε για το μέγεθός τους: μπορεί να είναι τεράστια (όπως η *Οδύσσεια*) αλλά και πολύ σύντομα όπως το [χάικου, Ε](#) του Σεφέρη.

Επίσης, θα επισημάνουμε τον τρόπο με τον οποίο είναι καταναμημένοι οι στίχοι στο [«Για να ῥθουν»](#) του Καβάφη. Ακόμη, θα μιλήσουμε για την *επιλογή* των λέξεων και θα ζητήσουμε να εντοπίσουν ασυνήθιστους συνδυασμούς λέξεων (π.χ. *λινό καλοκαίρι* από το [«Λακωνικόν»](#) του Ελύτη) ή λέξεις ασυνήθιστες, παράξενες (για τους μαθητές).

Επιπλέον, θα ζητήσουμε να βρουν οι μαθητές μια ποιητική φράση όπου οι λέξεις έχουν μια ιδιαίτερη σειρά (π.χ. *στ' απείρου και στης νυχτός / την αγκαλιά* από το [«Τελευταίο ταξίδι»](#) του Καρυωτάκη). Τέλος, θα προσπαθήσουμε να δείξουμε πώς δημιουργείται μουσικότητα με τις επιλογές των ποιητών (*ω! Πόσο βάσανο μεγάλο / το βάσανο είναι της ζωής*), πώς δημιουργείται ρυθμός με την επανάληψη στίχων (*σαν έρθουν της Αγάπης / σαν έρθουν η Σκιές [...] για νάρθουν της Αγάπης / για νάρθουν η Σκιές*) ή ήχων (*Γιαννιώτικα, σμυρνιώτικα, πολίτικα / μακρόσυρτα τραγούδια ανατολίτικα*).

Δεν είναι ζητούμενο να εξαντλήσουμε τα χαρακτηριστικά αλλά να αποσπάσουμε από τους μαθητές τις εντυπώσεις τους για την ποίηση, ύστερα από τις δραστηριότητες που έχουμε κάνει. Επίσης, σημαντικό είναι αυτού του είδους ο αναστοχασμός να γίνεται όποτε είναι δυνατόν.

Στη συνέχεια και ως επίλογο της συζήτησής μας αυτής, διαβάζουμε (και βλέπουν οι μαθητές σε αρχείο μπροστά τους) τρία ποιήματα που μιλάνε για τις λέξεις στην ποίηση: το πρώτο είναι του Μαγιακόφσκι (τα δύο πρώτα αποσπάσματα από το ποίημα [«Συνομιλία μ' ένα φοροεισπράχτορα περί ποιήσεως»](#) που περιέχουν τους στίχους *για μια και μόνη λέξη / λιώνεις χιλιάδες τόνους / γλωσσικό μετάλλευμα*), το δεύτερο, το υπερρεαλιστικό [«Αι Λέξεις»](#), του Εμπερικού (αυτό μπορούμε να το ακούσουμε από τον ίδιο τον ποιητή). Και τέλος το ποίημα [«Εικόνα»](#) του Ν.

Καρούζου. Τα ποιήματα είναι μάλλον δύσκολα, αλλά θέλουμε να πάρουν οι μαθητές μια γεύση από ποιήματα που μιλάνε για το ίδιο το υλικό τους.

Όσον αφορά την σχέση ποιήματος και εικόνας, θα αρχίσουμε τη συζήτηση με μια πρώτη διαπίστωση: οι ποιητές έχουν πειραματιστεί με διάφορους τρόπους από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Τους δείχνουμε καλλιγραφήματα του Απολλιναιρ ([«Το λαβωμένο περιστέρι»](#)) και του [Σεφέρη](#) (βλ. [σηματικά ποιήματα](#)). Συμπληρώνουμε στους όρους που έχουμε συλλέξει τη λέξη *calligrammes* - *καλλιγράφημα* κι εξηγούμε το αντιδάνειο και την ελληνική προέλευση (κάλλος + γράφω).

Τους δείχνουμε επίσης το παρακάτω ποίημα του Οδυσσέα Ελύτη από το *Μικρό Ναυτίλο*.

Τ Υ Χ Η Μ Ι Σ Η Σ Κ Ο Τ Ω Ν Ο Υ Ν Ο Ι Μ Ι Σ Ο Ι Γ Ι Α
 Σ Α Σ Ε Λ Λ Η Ν Ε Σ Ε Ρ Χ Ε Τ Α Ι Κ Ο Ρ Η Ν Ε Α Μ Ε Η
 Λ Ι Α Ν Θ Ο Σ Τ Ο Χ Ε Ρ Ι Π Ο Υ Ζ Η Τ Α Δ Ι Κ Α Ι Ο Σ
 Υ Ν Η Κ Α Ι Π Ο Τ Ε Δ Ε Ν Φ Α Ι Ν Ε Τ Α Ι Π Ο Ι Α Τ Ο
 Υ Β Ο Υ Ν Ο Υ Γ Ρ Α Μ Μ Η Σ Τ Η Ν Α Ν Ο Ι Χ Τ Η Π Α Λ
 Α Μ Η Σ Α Σ Ο Δ Ρ Ο Μ Ο Σ Ε Ι Ν Α Ι Μ Α Ε Ρ Α Σ Τ Α Μ
 Α Λ Λ Ι Α Κ Α Ι Λ Α Λ Ι Α Ν Ε Ρ Ω Ν Θ Α Λ Α Σ Σ Η Σ Γ
 Ε Μ Ι Ζ Ε Ι Τ Ο Κ Α Ν Ι Σ Τ Ρ Ο Π Ο Υ Ξ Ε Ν Ο Σ Δ Ε Ν
 Ο Γ Α Ν Α Β Ο Η Θ Η Σ Ε Ι Μ Ε Τ Ο Υ Σ Κ Ε Ρ Α Υ Ν Ο Υ
 Σ Τ Ο Υ Μ Ο Ν Ο Σ Π Α Ν Τ Ο Τ Ε Θ Α Δ Ι Κ Η Μ Ε Ν Ο Σ
 Ο Π Ω Σ Η Π Η Γ Η Κ Α Τ Ω Α Π Τ Η Ν Π Ε Τ Ρ Α Τ Ω Ν Π
 Α Τ Ε Ρ Ω Ν Ω Σ Π Ο Υ Κ Α Π Ο Τ Ε Σ Τ Η Ν Ω Ρ Α Π Α Ν
 Ω Ν Α Χ Υ Θ Ε Ι Σ Μ Ε Δ Υ Ν Α Μ Η Κ Α Θ Α Ρ Ι Ο Φ Ω Σ

Αν έχουμε χρόνο, αφήνουμε λίγο τους μαθητές να εκφράσουν τις πρώτες εντυπώσεις τους σχετικά με το ποίημα. Ρωτάμε ποια γραφή τους θυμίζει, η οποία χρησιμοποιούσε μόνο κεφαλαία γράμματα, χωρίς στίξη. Τους αφήνουμε λίγο χρόνο για να ξεχωρίσουν τις λέξεις κι ενδεχομένως να μεταγράψουν το ποίημα σε άλλη μορφή.

Επιδιώκοντας να προβληματιστούν οι μαθητές πάνω στην απαγγελία θέτουμε το ερώτημα: *πώς διαβάζουμε τέτοια ποιήματα; Τι συμβαίνει όταν η μορφή των ποιημάτων δυσκολεύει την ανάγνωση και την απαγγελία; Γιατί μερικά ποιήματα*

απαγγέλλονται πιο δύσκολα από άλλα; Όταν η μορφή των ποιημάτων δεν υποδεικνύει μια συγκεκριμένη σειρά στην ανάγνωση (όπως στα καλλιγραφήματα) ή δυσκολεύει ακόμη και την ανάγνωση (όπως εδώ στο ποίημα του Ελύτη), τότε η απαγγελία δυσχεραίνεται. Πρέπει να καταλάβουν οι μαθητές ότι το να διαβάσεις ένα ποίημα δεν είναι απλό: η μη ταύτιση (γραμματικής) φράσης και στίχου, οι δύσκολες ή δυσνόητες λέξεις, τα κενά και οι παύσεις είναι θέματα που τίθενται κατά τη διάρκεια μιας απαγγελίας.

Τους ζητάμε να επιλέξουν κάποιο από τα ποιήματα του βιβλίου ή κάποιο άλλο που οι ίδιοι επιθυμούν για να το απαγγείλουν την 5^η και τελευταία ώρα του σεναρίου. Κάθε ομάδα θα απαγγείλει ένα ποίημα το οποίο θα είναι γνωστό, γιατί θα το αναρτήσει στο Wiki. Ιδανικό θα είναι όλοι οι μαθητές να απαγγείλουν κάτι και να προσπαθήσουμε κατά τη διάρκεια των ωρών μετά το σενάριο να βρίσκουμε δύο λεπτά σε κάθε μάθημα λογοτεχνίας για μια απαγγελία. Τους αναγγέλλουμε ότι η απαγγελία θα ηχογραφηθεί και θα ανεβεί στο Wiki.

Χρειάζεται όμως προετοιμασία, γιατί πρόκειται για μια πολύ σοβαρή και δύσκολη δουλειά. Έτσι, τους θέτουμε ορισμένα κριτήρια πάνω στα οποία θα εργαστούν για την απαγγελία η οποία πρέπει να είναι από στήθους:

- *αν ο μαθητής ένιωθε άνετα μπροστά στο κοινό*
- *αν η φωνή του ήταν καθαρή και δυνατή και ο ρυθμός κανονικός*
- *αν η γενικότερη σκηνοθεσία (κινήσεις κλπ.) υπηρετούσαν το ποίημα*
- *αν η απαγγελία βοήθησε ή δυσκόλεψε την κατανόηση του ποιήματος*

Τους δίνουμε αυτά τα κριτήρια για να τα γράψουν και να εργαστούν με βάση αυτά. Ως ατομική εργασία τους ζητάμε να ετοιμάσουν ένα καλλιγράφημα είτε ομαδικά είτε ατομικά με στόχο να κάνουμε μια μικρή έκθεση μέσα στην τάξη ή να το ανεβάσουν στο Wiki.

Επίσης, θα τους ζητήσουμε να δανειστούν από τη βιβλιοθήκη του σχολείου μια ποιητική συλλογή ή να φέρουν από το σπίτι τους, αν διαθέτουν τέτοια βιβλία. Έτσι,

φιλοδοξούμε στην αρχή του επόμενου μαθήματος να σχηματιστεί μια μικρή ποιητική βιβλιοθήκη μέσα στην τάξη. Οι μαθητές μπορούν να αφήσουν αυτά τα βιβλία στην τάξη ή να τα ανταλλάξουν μεταξύ τους. Το ιδανικό θα ήταν, βέβαια, να διαβάσουν κάποια από αυτά τα ποιήματα.

3^η ώρα

Η ομάδα βρίσκεται στην τάξη της και αρχίζουμε ζητώντας από τους μαθητές να δείξουν τα καλλιγραφήματά τους και τις ποιητικές συλλογές που έχουν φέρει. Ο εκπαιδευτικός ανάλογα με το υλικό θα αποφασίσει τι θα κάνει τα καλλιγραφήματα: αφίσα, «ποιητική γωνιά» στην αίθουσα, e-book, κλπ. Καλό είναι οι μαθητές να πάρουν στα χέρια τους μία τουλάχιστον ποιητική συλλογή για να την ξεφυλλίσουν. Για να εξασφαλιστεί αυτό θα πρέπει ο εκπαιδευτικός να φέρει από το σπίτι του υλικό.

Η ώρα αυτή θα είναι επικεντρωμένη στη διάκριση παραδοσιακού και μοντέρνου ποιήματος, δηλαδή θα εμβαθύνουμε όσον αφορά την οργάνωση του ποιητικού λόγου.

Η διάκριση αυτή θα παρουσιαστεί μάλλον σχηματικά κι ίσως υπεραπλουστευμένα (ποίηση που περιέχει συγκεκριμένους κανόνες / ποίηση που δεν έχει συγκεκριμένους κανόνες), θεωρούμε όμως ότι αποτελεί απαραίτητο στάδιο για την κατανόηση της διαφοράς μεταξύ μοντέρνου και παραδοσιακού ποιήματος. Αν αποκτήσουν έγκαιρα τη σχηματική αυτή εικόνα οι μαθητές, τότε κάποια στιγμή αργότερα (στο Λύκειο ίσως) θα είναι σε θέση να καταλάβουν την υπονόμηση κάποιων κανόνων από τους ποιητές (π.χ. Καρυωτάκης). Για την Α΄ Γυμνασίου, μια «εργαλειακή» διάκριση παραδοσιακής και μοντέρνας ποίησης θεωρούμε ότι αρκεί.

Δίνουμε σε φωτοτυπία ποιήματα που διαβάζουμε ή ακούμε από το Αρχείο Αναγνώσεων του Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού. Πριν από την ακρόαση θα εξηγήσουμε ότι σκοπός είναι να προσπαθήσουμε να εντάξουμε τα ποιήματα σε δύο κατηγορίες: αυτά που είναι γραμμένα σύμφωνα με κανόνες και αυτά που φαίνονται ότι δεν έχουν κανόνες. Θα τους εξηγήσουμε ότι κάποιοι από αυτούς τους κανόνες

είναι εμφανείς (δηλαδή μπορείς να τους καταλάβεις κοιτάζοντας προσεκτικά ένα ποίημα).

Τα ποιήματα που θα έχουν μπροστά τους είναι το δημοτικό τραγούδι του Ανθολογίου τους [«Κόρη που λάμπει»](#), το ποίημα «Η ωραία εποχή» του Ζακ Πρεβέρ, [«Η Ξανθούλα»](#) του Δ. Σολωμού, [«Η πορτοκαλένια»](#) και η «Μαρίνα» του Οδ. Ελύτη και το [«Πρωινό άστρο»](#) του Γ. Ρίτσου. Αναμένουμε από τους μαθητές να βρουν ότι [«Η πορτοκαλένια»](#), το [«Πρωινό άστρο»](#) και «Η ωραία εποχή» είναι γραμμένα πιο ελεύθερα από τα άλλα ποιήματα. Ρωτάμε πώς το κατάλαβαν και γράφουμε στο χαρτόνι ή στον διαδραστικό πίνακα τη φράση *ελεύθερος στίχος*. Έπειτα ρωτάμε από τι πράγμα έχει ελευθερωθεί ο στίχος αυτός. Προσπαθούμε σιγά σιγά να εκμαιεύσουμε τι είδους κανόνες έχουν τα άλλα ποιήματα.

Προσπαθούμε να συγκρατήσουμε έναν κατάλογο που να αφορά: τις στροφές, τον αριθμό των συλλαβών, την ομοιοκαταληξία και αφήνουμε τελευταίο το μέτρο. Όλοι μαζί προσπαθούμε να αποκωδικοποιήσουμε τη μορφή ενός παραδοσιακού ποιήματος π.χ. της Μ. Πολυδούρη «Κοντά σου»:

Δελτίο ταυτότητας ποιήματος

- στροφές: 3
- αριθμός συλλαβών ανά στίχο: 11σύλλαβοι και 10σύλλαβοι εναλλάξ
- ομοιοκαταληξία: αβαβ: πλεκτή
- μέτρο: ιαμβικό

Όσον αφορά το μέτρο, που είναι κάτι δύσκολο, μπορούμε να ξεκινήσουμε με απλά πράγματα και δεν χρειάζεται να εξαντλήσουμε βέβαια τα διάφορα είδη μέτρων (ούτε και τα διάφορα είδη ομοιοκαταληξιών). Αυτό που χρειάζεται να καταλάβουν οι μαθητές είναι πώς δημιουργείται ο ρυθμός σε έναν στίχο από τη θέση των τόνων. Έτσι, για παράδειγμα μπορούμε να δώσουμε στους μαθητές σε φωτοτυπία ανά ομάδες δύο ποιήματα π.χ. [«Το Καλοκαίρι»](#) του Γ. Βιζυηνού και το [ομόνυμο](#) του Κ. Παλαμά και να τους ζητήσουμε να προσέξουν σε ποια συλλαβή πέφτει ο τόνος και ενδεχομένως να χρωματίσουν τις συλλαβές με διαφορετικό χρώμα για κάθε ποίημα:

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Το καλοκαίρι (του Γ. Βιζυηνού)

Ήλθες, ήλθες, καλοκαίρι,
κι ο Θεός πολλά
με το άγιο του το χέρι
σκόρπισε καλά.

Στις μυρτιές κρυμμέν' αηδόνια
ψάλλουν λιγυρά,
και πετούν τα χελιδόνια
μ' ελαφρά πτερά.

Τα μελίσσια με φροντίδες
δω κι εκεί πετούν
και με χάρη οι χρυσαλλίδες
τ' άνθη χαιρετούν.

Εις τους κάμπους πρασινίζουν
χόρτα δροσερά,
εις τους λόφους ψιθυρίζουν
τα γοργά νερά.

Εύμορφ' άνθη στους αέρες
χύνουν μυρωδιά
κι ανθοδέσμες στις μητέρες
φέρουν τα παιδιά

Το καλοκαίρι (του Κ. Παλαμά)

Ο κόσμος λάμπει
σαν ένα αστέρι,
βουνά και κάμποι,
δένδρα, νερά,
γιορτάζουν πάλι,
καθώς προβάλλει
το καλοκαίρι.
Θεού χαρά!

Φωνούλες γέλια
φέρνει τ' αγέρι
μέσ' απ' τ' αμπέλια
τα καρπερά.
Παιδιά αγγελούδια
ψέλνουν τραγούδια
στο καλοκαίρι.
Θεού χαρά!

Την ώρα τούτη
σκορπά ένα χέρι
χάδια και πλούτη,
κι η γη φορή,
σαν μια πορφύρα.
Ζωής πλημμύρα
το καλοκαίρι.
Θεού χαρά!

Η φύσις πέρα
ω νέοι και γέροι,
σα μια μητέρα
μας καρπερά.

	<p>Η φύσις όλη σαν περιβόλι το καλοκαίρι. Θεού χαρά!</p>
--	--

Στη συνέχεια, θα κάνουμε παρατηρήσεις: υπάρχει κανονικότητα στην ύπαρξη των τόνων; Υπάρχει κάποιο σύστημα στην κατανομή τους πάνω στον στίχο και ποιο είναι αυτό; Νομίζω ότι μπορούμε να καταλήξουμε στην κατανόηση του ιαμβικού και τροχαϊκού μέτρου με αυτήν τη δραστηριότητα. Αν οι μαθητές δυσκολεύονται, τότε μπορούμε να τους δώσουμε τα δύο τονικά μοτίβα (-' - / - -') και να τους ρωτήσουμε ποιο ταιριάζει σε κάθε ποίημα. Αν είναι γνωστά κάποια άλλα ποιήματα στους μαθητές (π.χ. *Ερωτόκριτος*) μπορούμε να κάνουμε κι άλλες τέτοιου είδους ασκήσεις.

Αυτό που πρέπει να καταλάβουν οι μαθητές είναι ότι τα παραδοσιακά ποιήματα δεν τηρούν πάντα όλους τους κανόνες αλλά κάποιους. Επίσης, πρέπει να καταλάβουν ότι το μέτρο είναι ο βασικός κανόνας της παραδοσιακής ποίησης, για αυτό και θα τονίσουμε τη σημασία του.

Μπορούμε, επίσης, να τους ρωτήσουμε ποιο από τα ποιήματα που ακούσαμε στην αρχή της ώρας θα μπορούσε να μελοποιηθεί πιο εύκολα (αν έχουμε χρόνο θα μπορούσαμε να ακούσουμε τη «Μαρίνα» του Οδ. Ελύτη).

Στη συνέχεια μπορούν οι μαθητές να κάνουν μια δραστηριότητα σε σχέση με τις ομοιοκαταληξίες. Ανακοινώνουμε στις ομάδες ότι θα γίνουμε κι εμείς λίγο ποιητές. Τους δίνουμε σε φωτοτυπία κάποιους στίχους από τον *Ερωτόκριτο* και από τα *Ρω του Έρωτα* του Ελύτη με σβησμένες τις ομοιοκαταληξίες και τους ζητάμε να τις συμπληρώσουν. (Φυσικά, κάθε εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει ένα ποίημα που κρίνει ότι θα μπορούν να ανταποκριθούν σε αυτό καλύτερα οι μαθητές).

Δεν πρέπει να είναι πολλές οι ομοιοκαταληξίες (4-5 σε κάθε ομάδα) για να μην πάρει πολύ χρόνο η άσκηση. Τους εξηγούμε για τον *Ερωτόκριτο* ότι είναι γραμμένος σε δίστιχα ενώ τα *Ρω του έρωτα* σε τετράστιχα. Μπορούμε να μετρήσουμε και τον αριθμό των συλλαβών πριν αρχίσουμε την δραστηριότητα.

Αν δώσουμε σε δύο ομάδες, για παράδειγμα, ένα απόσπασμα από το μέρος Α΄ του *Ερωτόκριτου* (όταν ο Ερωτόκριτος, ερωτευμένος ήδη με την Αρετούσα, βγαίνει για κυνήγι προσπαθώντας να την ξεχάσει) κάποιες ομοιοκαταληξίες είναι εύκολες να τις βρουν (*Αρετούσα, λέγει, γεράσει, ίσως*) και κάποιες λιγότερο. Όποια ομάδα βρει τις περισσότερες (ή κάποιες να ταιριάζουν) παίρνει πόντους.

και κάθε αυγή και κάθε αργά στ' άλογο καβαλάρης, 107

και με γεράκια και σκυλιά, σαν ήτο

επήγαινε ζετρέχοντας κυνήγι να του λάχη

κ' ήπασκε όσο το μπορεί να βγη από τέτοια μάχη·

ήβανε χίλιους λογισμούς να φύγει απ' το παλάτι,

μα 'σφαλε· δεν τον άφηνε καημός που τον εκράτει.

Ουδέ γεράκια, ουδέ σκυλιά, ουδ' άλογα εμπορούσαν

τον πόθο ν' αλαφρώσουσι που 'χε στην

μα πάντα ο νους κ' η θύμησις ήτονε μετά κείνη·

λίγο νερό ποτέ φωτιά μεγάλη δεν

μάλλιος την ζάφτει και κεντά, και βράζει και πληθαίνει

κι είδαμε την αναλαμπή όντε νερό τη γραίνει.

Έτσι κι αυτός ότι έκαμε την παίδα ν' αλαφρύνει,

και να 'βρει αέρα και δροσά, πλιά ανάφτει το 120

[...]

Όπού είχε δει όμορφο δεντρό, με τ' άνθη στολισμένο: 125

«Είν' τσ' Αρετούσας το κορμί, τ' όμορφοκαμωμένο»·

όπού 'χε δει τα λούλουδα τα κοκκινοβαμμένα,

ήλεγε: «Έτσι τα χείλη τση, και τση Κεράς μου

Όντεν εγρίκα του αηδονιού, πώς κιλαδώντας κλαίγει,

του φαίνεται πως τον πονεί και μοιρολόγι 130

[...]

Τ' άλογο δεν τον ωφελά, γεράκι δεν του αρέσει, 133

γιατ' είχε η δόλια του καρδιά τη σαϊτιά στη μέση.

[...]

τ' άλογον απαρνήθηκε, και τα γεράκια αφήνει, 137

γιατί δεν του γιατρεύουσι τσ' αγάπης την

Και μόνος κι ολομόναχος εβάλθη να περάσει,

και να μη δει ξεφάντωσιν, ώστε που να

Σε μια άλλη ομάδα μπορούμε να δώσουμε το παρακάτω απόσπασμα, που είναι πιο εύκολο και αναφέρεται στην περιγραφή της Αρετούσας (Α', 57-66):

Ήρχισε κ' εμεγάλωνε το δροσερό κλωνάρι,

κ' επλήθαινε στην ομορφιά, στη γνώση, και στη

εγίνηκε της ηλικιάς παντόθεσ εγροικήθη

πως για να το 'χου θάμασμα στον κόσμον

και τ' όνομά τση το γλυκύ το λέγαν Αρετούσα, 61

οι ομορφιές τση ήσαν πολλές, τα κάλλη τση ήσα

Χαριτωμένο θηλυκό τως το' καμεν η φύση,

Κι ίσα τση δεν ευρίσκετο σ' Ανατολή και

Όλεσ τσι χάρες κι αρετές ήτονε στολισμένη, 65

ευγενική και τακτική, πολλά

Αναμένουμε να βρουν τις ομοιοκαταληξίες: *χάρη, Δύση* και ίσως *χαριτωμένη*.

Όσον αφορά τα τετράστιχα *Τα Ρω του Έρωτα*, περιέχουν κι αυτά αναμενόμενες και μη ομοιοκαταληξίες:

1. Αρχή του κόσμου πράσινη

κι αγάπη μου θαλασσινή

Την κλωστή σου λίγο λίγο

τραγουδώ και

2. Διαβάζω μέσα στο νερό

το άλφα το βήτα και το

*Τα δυο γυμνά σου πόδια
τους κήπους με τα ρόδια*

*3. Σ' έκανα πουκάμισό μου
σε φορώ και
Με το σώμα το μισό μου
στο δικό σου που κρατάω*

*4. Σου 'χτισα μια Σαντορίνη
με καμάρες και πορτιά
Να γυρνάς σαν το λυθρίνι
μες στη δροσερή*

*5. Θα κλείσω μια θα κλείσω δυο
την απαλάμη των χαδιώ
Θα κλείσω δυο θα κλείσω τρεις
την Τύχη κι άμε να τη*

*11. Σ' ένα λιμανάκι μωβ
ζύπνησα τα χαράματα
Όχι να μη γίνω
μήτε να μάθω γράμματα*

*20. Ένα κύμα μέσα σ' όλα
έγια λέσα έγια μόλα
Πήρε τα κρυφά μας λόγια
να τα κάνει*

*28. Να 'χα μια γομολάστιχα
να πιάνει στα Γραμμένα
Να σβήσω τα τετράστιχα
και να κρατήσω*

Στο τέλος της ώρας, ως ατομική εργασία, θα δοθεί η παρακάτω: να γράψουν την ταυτότητα του ποιήματος του Καρυωτάκη «Τελευταίο ταξίδι» που είχαμε ακούσει την πρώτη ώρα και το οποίο το δίνουμε σε φωτοτυπία. Θα πρέπει μια άλλη ομάδα να αναρτήσει στο «λεξικό» της ποίησης στο Wiki τους όρους *παραδοσιακή / μοντέρνα ποίηση, ομοιοκαταληξία, μέτρο, ελεύθερος στίχος*.

4η ώρα

Το τμήμα βρίσκεται στην τάξη του, που διαθέτει διαδραστικό πίνακα. Η ώρα θα είναι αφιερωμένη στα σχήματα λόγου, στις εικόνες των ποιημάτων και τα συναισθήματα που αυτά μας προκαλούν. Να διευκρινίσουμε ότι αν και το να εντοπίζουμε ένα σχήμα λόγου μέσα στο ποίημα (π.χ. μια μεταφορά) απομονώνοντάς το από τη λειτουργία του (γιατί υπάρχει η μεταφορά στο συγκεκριμένο σημείο;), να επιδιώκουμε δηλαδή μια τεχνική διάσταση της γνώσης όχι μόνο δεν είναι αρκετό αλλά μπορεί να γίνει μια απωθητική διαδικασία. Ωστόσο, σε αυτό το σημείο του σεναρίου, ο εντοπισμός από τους μαθητές σχημάτων λόγου είναι χρήσιμος, επειδή μπορεί να τους βοηθήσει να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση (μπορώ να βρω κάτι, άρα το ποίημα δεν είναι απλησίαστο). Πρέπει να θεωρηθεί, λοιπόν, αυτή η διαδικασία ως η κατασκευή μιας γνωστικής βάσης για τα επόμενα μαθήματα πάνω στην ποίηση.

Γράφουμε στον πίνακα τον στίχο του Πωλ Ελύαρ:

Η γη είναι μπλε σαν πορτοκάλι.

Από τα σχήματα λόγου, είναι πολύ πιθανό οι μαθητές να γνωρίζουν την προσωποποίηση και την παρομοίωση (από το μάθημα της *Οδύσσειας* αν δεν εφαρμοστεί το σενάριο στην αρχή της χρονιάς). Επισημαίνουμε το απρόοπτο που δημιουργεί στον στίχο εδώ η παρομοίωση.

Εισάγουμε το βασικό σχήμα λόγου, τη μεταφορά, μέσω της παραπάνω παρομοίωσης: στη μεταφορά δεν υπάρχει συνδετική λέξη (σαν, όπως, μοιάζει...) για να ενώσει τα δύο στοιχεία όπως στην παρομοίωση. Η απλοϊκή αυτή προσέγγιση της μεταφοράς (μια παρομοίωση χωρίς σαν) αρκεί ίσως για αυτήν την τάξη. Πρέπει να τονίσουμε τη σπουδαιότητα της μεταφοράς στον ποιητικό λόγο.

Στη συνέχεια με αποσπάσματα από τα ποιήματα του Ανθολογίου μπορούμε να κάνουμε εξάσκηση: είτε έχοντας ένα φύλλο εργασίας είτε προβάλλοντας στον διαδραστικό αποσπάσματα από τα ποιήματα του βιβλίου. Για παράδειγμα, αναμένουμε να βρουν:

α) τις προσωποποιήσεις στο ποίημα του Δροσίνη [«Θαλασσινά τραγούδια»](#):
Γλυκά φυσά ο μπάτης, / η θάλασσα δροσίζεται / στα γαλανά νερά της / ο ήλιος καθρεφτίζεται

β) τις μεταφορές στο ποίημα του Ρίτσου [«Πρωινό άστρο»](#): *Κοριτσάκι μου, θέλω να σου φέρω / τα φαναράκια των κρίνων [...] Θέλω να σου φέρω / ένα σταυρουλάκι αυγινό φως*

γ) τη συμπλοκή προσωποποιήσεων και μεταφορών στο ποίημα του Ελύτη: [«Κάτω στις μαργαρίτες το αλωνάκι»](#): *Πέρα μέσ' στα χρυσά νταριά κοιμούνται αγοροκόριτσα / Ο ύπνος τους μυρίζει πυρκαγιά / Στα δόντια τους ο ήλιος σπαρταράει.*

Στη συνέχεια γράφουμε στον πίνακα τη φράση του Γκαίτε:

Τι είναι η ποίηση; Μια σκέψη μέσα σε μια εικόνα

Συζητάμε τη σχέση των σχημάτων λόγου που εξετάσαμε πριν με τη δημιουργία εικόνων. Ρωτάμε αν μπορούν να υπάρξουν ποιήματα που να μη δημιουργούν «ποιητικές» εικόνες (π.χ. το αφηγηματικό «Πρωινό γεύμα» του Πρεβέρ που είχαμε διαβάσει την 2^η ώρα). Τους δίνουμε στη συνέχεια τρία ποιήματα που έχουν το ίδιο θέμα, την αυγή: το [«Δεν βαριέσαι»](#) της Κ. Δημουλά, την [«Αυγή»](#) του Οκτάβιου Παζ και το [«Ξημέρωμα»](#) του Τ. Λειβαδίτη.

Τους ζητάμε, ανά ομάδες, να διαβάσουν τα ποιήματα και να βρουν κάποιες μεταφορές που τους φαίνονται όμορφες και κάποιες που τους φαίνονται δυσνόητες, καθώς και εικόνες που τους εντυπωσίασαν ή τους συγκίνησαν. Επίσης, τους ζητάμε να γράψουν ποια συναισθήματα τους προκαλούν τα ποιήματα αυτά.

Κάθε ομάδα στη συνέχεια θα φτιάξει μερικούς στίχους με το ίδιο θέμα: την αυγή/το ξημέρωμα. Μπορεί να χρησιμοποιήσει δικά της σχήματα λόγου ή μπορεί να δανειστεί από τα ποιήματα που διαβάσαμε. Τα ποιήματα θα διαβαστούν από κάθε

ομάδα και θα σχολιάσουμε τα σχήματα λόγου που χρησιμοποίησε. Τα στιχουργήματα των ομάδων μπορεί να αναρτηθούν στο Wiki.

Μια ομάδα θα αναλάβει να αναρτήσει στο Wiki τους όρους *μεταφορά*, *προσωποποίηση*, *παρομοίωση* με ένα παράδειγμα από τα ποιήματα του βιβλίου.

Για την επόμενη συνάντηση, που θα είναι η ώρα με τις απαγγελίες, ζητάμε από τις ομάδες να μελετήσουν προσεκτικότερα το ποίημα που έχουν επιλέξει να απαγγείλουν και να γράψουν ένα μικρό κείμενο με κάποια χαρακτηριστικά του (μορφικά, σχήματα λόγου, εικόνες κλπ.), το οποίο θα διαβάσουν την επόμενη φορά.

5^η ώρα

Το τμήμα βρίσκεται στην τάξη του και κατά τη διάρκεια της ώρας θα ακούσουμε τις απαγγελίες από τους μαθητές και τα κείμενα για τα ποιήματα που έχουν ετοιμάσει οι ομάδες. Για να γίνει όμως αυτό με σοβαρότητα, θα πρέπει οι ομάδες να έχουν ήδη από την 2^η ώρα αναρτήσει τις επιλογές των ποιημάτων στο Wiki και ο εκπαιδευτικός να τα έχει ακούσει μία φορά (σε κάποιο διάλειμμα ίσως). Θυμίζουμε τα κριτήρια που έχουμε θέσει την 2^η ώρα για την απαγγελία:

- *Η άνεση μπροστά στο κοινό,*
- *η καθαρή και δυνατή φωνή, ο κανονικός ρυθμός απαγγελίας*
- *η σκηνοθεσία (κινήσεις κλπ.) υπηρετεί το ποίημα*
- *η απαγγελία βοηθάει (ή δυσκολεύει) την κατανόηση του ποιήματος*

και να έχουμε ετοιμάσει ένα Φύλλο αξιολόγησης με αυτά τα κριτήρια.

Οι μαθητές ομαδικά ή ατομικά απαγγέλουν τα ποιήματά τους και μόλις τελειώνει μία απαγγελία ο μαθητής μιας ομάδας (ή οι μαθητές αν η ομάδα αποφασίσει ότι θα το απαγγείλουν όλοι μαζί) κάνουμε κριτική στην απαγγελία. Η ομάδα διαβάζει το κείμενο που έχει ετοιμάσει για το ποίημα. Στη συνέχεια, ρωτάμε τις άλλες ομάδες αν κατανόησαν καλύτερα το ποίημα μετά την απαγγελία και μετά το κείμενο της ομάδας. Ο εκπαιδευτικός ηχογραφεί την απαγγελία και αναρτά το σύνολο στο Wiki, όπου μπορεί να συνεχιστεί η συζήτηση για κάθε ανάγνωση.

Αφού ακούσουμε και ηχογραφήσουμε τις απαγγελίες των ομάδων, θα προχωρήσουμε σε μια δραστηριότητα οργάνωσης των όρων που έχουμε κάπως οικειοποιηθεί τις ώρες του σεναρίου: τη δημιουργία ενός εννοιολογικού πίνακα. Η δραστηριότητα που ακολουθεί θα γίνει σε ομάδες. Δείχνουμε στο χαρτί (ή στον διαδραστικό πίνακα) τις λέξεις, τους όρους αυτούς (*καλλιγράφημα, στίχος, στροφή, μέτρο, ομοιοκαταληξία, ελεύθερος στίχος* κλπ.) και ζητάμε από τους μαθητές να γράψουν στο κέντρο ενός χαρτιού τη λέξη *ποίηση* ή *ποίημα* και στη συνέχεια να οργανώσουν αυτό το υλικό γύρω της. Η δραστηριότητα είναι δύσκολη για αυτό μπορούμε να βοηθήσουμε. Επίσης, ζητάμε από τους μαθητές, εκτός από τον πίνακα να φτιάξουν κι έναν στίχο που να εκφράζει τι νιώθουν οι ίδιοι, όταν ακούν ή διαβάζουν ποίηση.

Έπειτα, συλλέγουμε και συγκρίνουμε τους πίνακες που έχουν φτιάξει οι ομάδες κάνοντας μια ανακεφαλαίωση στους όρους και τις έννοιες που υπάρχουν στον πίνακα. Τέλος, διαβάζουμε τους στίχους που έχουν φτιάξει οι ομάδες και ενημερώνουμε τους μαθητές ότι το Wiki θα παραμείνει ανοιχτό κι ότι μπορεί να εμπλουτιστεί και με άλλες ηχογραφήσεις και άλλα στιχουργήματα δικά τους.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

—

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

—

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Ίσως χρειαστεί μία επιπλέον ώρα για να πραγματοποιηθούν όλες οι δραστηριότητες.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

—

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. ΤΟ ΚΟΡΑΚΙ ΚΑΙ Η ΑΛΕΠΟΥ

(Από το βιβλίο του Ι.Ν. Κυριαζή, *100 μύθοι του Αισώπου*. Αθήνα: 2013)

Κομμάτι κρέας κρέμονταν σε κορακιού το στόμα

που μια αλεπού το ζήλεψε κοιτώντας το απ' το χώμα.

Τον κόρακα κολάκεψε για τη μεγαλοσύνη·

και βασιλέας των πουλιών μπορούσε, είπε, να γίνει

αρκεί να είχε και φωνή καλή να τραγουδήσει.

Κι ο κόρακας την αλεπού δοκίμασε να πείσει.

Κι όπως αφήνει ο καπερός το κρέας του, να κράξει,

τα καταφέρνει η πονηρή τη λιχουδιά ν' αρπάξει.

Και πριν να φάει τη λεία της, του είπε την αλήθεια

που από βόλι πιότερο του πλήγωσε τα στήθια:

«Όλα θα τα 'χες κόρακα, τίποτε να ζηλεύεις,

αν αποκτούσες και μυαλό· γι' αυτό δε βασιλεύεις».

2. ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ Μ' ΕΝΑΝ ΦΟΡΟΕΙΣΠΡΑΚΤΟΡΑ ΠΕΡΙ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

Αρχίζεις να σπρώχνεις μια λέξη στο στίχο

κι η λέξη δε μπαίνει.

επιμένεις και σπάει.

Η ποίηση –είν’ ένα ταξίδι

σ’ άγνωστη χώρα.

Η ποίηση –είναι ταυτόσημη

με την παραγωγή ραδίου.

Για μια και μόνο λέξη

λιώνεις χιλιάδες τόνους

γλωσσικό μετάλλευμα.

3. ΑΥΓΗ

Γρήγορα χέρια κρύα

Τραβούνε έναν ένα

Του σκοταδιού τους επιδέσμους

Ανοίγω τα μάτια

Ακόμα

Είμαι ζωντανός

Στο κέντρο

Μιας πληγής ακόμα φρέσκιας